

DOI: 10.5505/sec.2021.83097

SEC: Orijinal Araştırma

Yazılı Basında Kadına Şiddet Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme

Kübra Türkoğlu⁺[*ORCID](#), Doç. Dr. Simge Ünlü^{*}[*ORCID](#)

⁺*Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, Sakarya,
kubra.turkoğlu1@ogr.sakarya.edu.tr

^{*}Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, Sakarya

Atıf için: Türkoğlu, K. ve Ünlü, S. (2021). Yazılı Basında Kadına Şiddet Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme. *Spor, Eğitim ve Çocuk*. 1 (1), 27-43. DOI: 10.5505/sec.2021.83097

Geliş Tarihi: 11.05.2021

Kabul Tarihi: 22.05.2021

Yayın Tarihi: 31.05.2021

Öz

GİRİŞ ve AMAÇ: Şiddet unsuru, uzun süre varlığını hissettiren bir kavramdır. Şiddete maruz kalan her insanın temel insani haklarının hiçe sayıldığı kabul gören bir gerçektir. Şiddet, verdiği maddi ve manevi zararlar toplumsal yapının iç huzurunu bozarak toplumu olumsuz etkileyen ve ülkenin mevcut imajına zarar vererek geri kalmış ülkeler seviyesine çekmektedir. Çok geniş bir kavramsal ve kuramsal arka plana sahip olan şiddet olgusu içerisinde olan kadına şiddet, farklı alanlarda çalışılan bir konudur. Kadına şiddet içerikli haberlerin temsil edilme biçimi, medyanın kadına şiddete verdiği önemi ve sağduyusunu yansıtmaktadır. Şiddetin birçok türü bulunmakla birlikte, bu çalışmada yazılı basında kadına şiddet konusu ve şiddetten etkilenen çocuk üzerinden sınırlandırılmaya gidilmiştir. Çalışmanın amacı; yazılı basının kadına şiddet konulu çalışmalarında haberi oluştururken kullandığı dil ve ideoloji, haberin alt metinlerde iletmek istediği mesajlar tespit edilerek kadına şiddet konusunda basının hangi doğrultuda haber ürettiğini ortaya koymaktır.

YÖNTEM ve GEREÇLER: 2015-2020 yılları arasında Dergipark ve Ulusal Tez Merkezinde yayımlanan araştırma makaleleri ve yüksek lisans tezlerinde yazılı basında kadına şiddet çalışmaları doküman incelemesi yoluyla elde edilmiş ve bu veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Doküman incelemesi ile ulaşılan veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek çözümlenir ve daha anlaşılır bir hale getirilir.

BULGULAR: İçerik analizi çözümlemesi sonucunda ise medyanın kadına şiddete olan yaklaşımı incelenmiş ve çalışmaların vardığı sonuçlara odaklanılarak genel bir düşünce ve değerlendirme neticesinde, yazılı basın kadına şiddet konusuna yeteri kadar önem vermediği ve şiddeti meşru kılarak, normalleştirdiği görülmüştür.

TARTIŞMA ve SONUÇ: Yazılı basın kadına şiddet konusuna yeteri kadar önem vermediği ve şiddeti meşru kılarak, normalleştirdiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: şiddet, kadına şiddet, çocuk, yazılı basın, medya

An Evaluation On Women's Violence Studies In The Printed Press

Abstract

INTRODUCTION: The way in which news containing violence against women are represented reflects the importance and common sense of the media on violence against women. Violence negatively affects the image of the country by disrupting the inner peace of the social structure with the material and moral damage it causes. In this study, the phenomenon of violence against women in the print media was examined. The aim of the study; the language and ideology used by the print media in their work on violence against women, the messages that the news wants to convey in the sub-texts and the direction in which the press produces news on violence against women.

METHODS: In this direction, Research Articles and Master Theses published in Dergipark between 2015-2020 were analyzed with content analysis.

RESULTS: As a result of the research, it was determined that the print media did not give enough importance to the issue of violence against women and normalized violence by legitimizing it.

DISCUSSION AND CONCLUSION: It has been observed that the print media does not give enough importance to the issue of violence against women and normalizes the violence by legitimizing it.

Keywords: violence, violence against women, kid, written press, media,

GİRİŞ

“Şiddet, kelime anlamı olarak, insanın fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne yönelik her türlü maddi ve manevi olumsuzluğu dile getirmektedir” (Ayan,2006, s.192). Şiddetin kökünde bulunan saldırma dürtüsü, sosyalleşme sürecinde öğrenilebilen bir kavramdır. Kendini farklı şekilde görünür kılan şiddet olgusu hem bireysel hem de toplumsal kapsamda sıkça rastlayabileceğimiz bir olgudur (Akkaş ve Uyanık, 2016, s.34). Arkeolojik çalışmalar sonucunda, kadına şiddetin insanlığın var olduğu günden bugüne değin mevcudiyeti kanıtlanmaktadır. Öyle ki “Arkeolojik kazılar sonucunda bulunan kadın iskeletlerindeki kırık oranı, erkek iskeletlerine oranla iki kat daha fazla görülmektedir” (Yazıcı ve Şahbaz, 2020, s.134). Günümüzde şiddet kavramı; ülke sınırlarını aşan, tüm dünyada sorun teşkil eden, üzerinde durulması gereken önemli bir toplumsal olaydır. Görülmektedir ki bütün bir dünyanın sorunu olan bu yıkıcı eylem, şiddetin çözümü için büyük çabaların gerektiği ve bilinçlenmenin zorunlu olduğu bir alandır. Şiddete başvuran kişilerin kendilerini haklı görerek uyguladıkları bu eylemi yaşamak zorunda bırakılan her insanda öncelikle bedensel hasar ve hastalıklar, bununla beraber psikolojik rahatsızlıklar baş göstermektedir. Şiddet bu açıdan değerlendirildiğinde, şiddete maruz kalan kişide onarılması zor hatta kalıcı hasarlara sebep olan bu eylem, şiddet gören kişinin hayatını olumsuz yönde etkilemekle kalmayıp toplumun da huzurunu bozan sosyal bir olguya dönüşmektedir.

Şiddeti değerlendirirken şiddete maruz kalan, şiddeti yaşayan gruplara göre bir sınıflama yapıldığında temel olarak şu alt başlıklar karşımıza çıkmaktadır:

1. Kadına yönelik şiddet
2. Çocuğa yönelik şiddet
3. Yaşlıya yönelik şiddet
4. Akranlar arası şiddet
5. Kardeşler arası şiddet
6. Flört şiddeti
7. Engelliye yönelik şiddet
8. LGBT şiddeti
9. Mülteci şiddeti
10. Kişinin kendine yönelik şiddeti

Ayrıca uygulanan şiddet tipine göre yaptığımız sınıflamada ise şu alt başlıklar karşımıza çıkmaktadır:

1. Fiziksel şiddet
2. Cinsel şiddet
3. Duygusal şiddet
4. Ekonomik şiddet
5. Siber şiddet (Polat,2016, s.16-17).

Yazılı basında kadına şiddet haberleri, şiddet türleri arasında fiziksel şiddetin uygulandığına yer vermektedir (Avcı, 2018, s.30-31). Fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddetin her biri yaşama alanlarının neredeyse tamamında görülmekte, bu da kadınların cinsiyet ayrımcılığı ile baş etmek zorunda bırakıldığı bir duruma işaret etmektedir. Ataerkil zihniyetin egemen olduğu toplumlarda kadına yönelik şiddet çok fazla olmakta ve şiddette maruz bırakılan kadın olmaktadır. Bu şiddeti uygulayan kişiler daha çok eş, boşandığı eski eşi, baba ya da üvey baba ve akraba olmakta, bakıldığında en çok kan bağı olan yakın kişi ve kişilerden şiddet görülmektedir. Aile içinde yaşanan şiddetin boşanmayla sonuçlanmasının dahi şiddete engel olmadığı ve her geçen gün kadın cinayetlerinin azalmak yerine daha da arttığı bilinmektedir. Medya vasıtasıyla sunulan kadına şiddet haberleri, toplum açısından önemli görülmektedir. Bireylere bilgi verme ve eğitici içerikler üretme, farkındalık oluşturarak doğru bilinçlenme sağlamak medyanın işlevleri arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, yazılı basının şiddet kavramına, özellikle kadına şiddet haberlerine olan yaklaşımı önem arz etmektedir (Öztunç ve BüyükBaykal, 2018, s. 977). Kadınlar, hayatlarının birçok alanında söz hakkına sahip değildir. İş yaşamında da çeşitli zorluklarla karşılaşan kadınlar daha fazla iş yükü, mobbing gibi

baskı ve yıldırıcı eylemlerle karşı karşıya kalarak çalışma hayatının sunduğu yetki ve olanaklardan da faydalanamamaktadır (Yılmaz ve Zoğal, 2015, s. 6).

Sosyal hayatta bireylerin düşüncelerinin var olmasında ve bu düşüncelerin eyleme dönüşmesinde önemli payı olan medya, bunu yaparken toplumdaki bireyleri yaşadığı çevreden ve dünyadan soyutlayarak hayatına yön veren önemli bir olgu olarak karşımıza çıkarmaktadır (Gökulu ve Hosta, 2013, s.1838). Medya, toplumun dikkatini çeken haberlere yer verirken kullandığı dil ve düşünce yapısını birleştirerek oluşturduğu haber başlıkları ile okuru etkileyerek bireyin istenen doğrultuda davranmasını sağlar. Medya bunu yaparken toplumun kültürüne, dini inanışlarına, değer yargılarına ve etik ilkelerine kimi zaman aykırı düşmekte; bu nedenle medya her zaman topluma doğru ve etik olanı sunamamaktadır. Sunduğu içeriklerle medya, kişileri manipüle etmektedir. Kadına şiddet, evrensel bir sorun taşıdığı ve çözüme kavuşması için acil müdahale edilmesi gereken toplumsal olayların en zarar verici eylemini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda yazılı basın kadına şiddet konulu çalışmalarında haberi oluştururken kullandığı dil ve ideoloji, haberin alt metinlerde iletmek istediği mesajlar tespit edilerek, kadına şiddet konusunda basının tutumu genel bir çerçevede değerlendirilmiştir.

Kadına Şiddetin Yazılı Basına Yansımaları

Medya; kitleleri etkileme ve yönlendirme, kamuoyunun gündemini belirleme gibi bir gücü elinde bulundurmaktadır. Bu doğrultuda kadına yönelik şiddet ve cinayet haberlerinin yazılı basında ne biçimde yer verilerek, sunulduğu dikkat edilmesi gereken önemli bir husustur (Avcı ve Güdekli, 2018, s.481). Her mesleğin etik, ahlaki ilke ve yasaları vardır. Medyanın da kendine has etik ilkeleri bulunmaktadır. Özellikle kadına şiddet haberlerini sunarken ticari hırsla kapılıp etik ilkeleri ihlal eden durum yaşandığında bu konuda yaptırım gücünü elinde bulunduran yasa belirleyiciler varlığını hissettirmelidir (Genç ve Aydemir,2018, s.670). Toplumu geliştirecek ve bunu ilelebet sürmesini sağlayacak olan yasama, yürütme, yargıdan sonra dördüncü güç olarak medya kabul edilmektedir. Medya, kendi içinde çok çeşitli olmakla beraber yazılı ve görsel basın bireyleri bilinçlendirmede ve kamuoyu oluşturmada etkin bir rol oynamaktadır. Çağdaş toplumlarda basın, gelişmişlik seviyesine katkısının olduğu ve insanların dile getiremediği ya da göz ardı ettiği konular ile ilgili düşüncelerini dile getirmede, kişilerde bir farkındalık ve aydınlanma etkisine sahiptir. Şiddet haberlerinde kadınların sunulduğunda “kurban” olarak ele alınması, haber içeriklerinde fazlaca karşılaşılan bir imgeleme biçimi olarak görülmektedir. Kadınların şiddet haberlerinde temsil edilme biçiminden olsa gerek şiddet kavramı, bireylerin nezdinde meşru bir hâle getirilmiştir (Ceyhan,2014, s.29). Kadına yönelik yapılan bu ifade biçimi şiddet ya da cinayetin haklı gerekçe içerdiğini destekler nitelikte yansıtılmaktadır. Kadına şiddet ve cinayet haberleri, gazetelerde sıklıkla manşet ve üçüncü sayfada yer almaktadır. Ölümle sonuçlanmış haberleri medya daha çok bu durumu yaşayan kişilerce bir hak meselesi olarak değil de kâr elde etme düşüncesiyle çarpıcı bir dille reyting aracı olarak sunmaktadır (Karayel, 2019,

s.7). Şiddet konulu haber içeriklerinde şiddetin ana kaynağının kadının kendisi olduğu yansıtılmakta ve şiddet uygulayanı haklı görecektir gerekçe olarak kadınlar tarafından kışkırtılan erkeğin de bu sebeple şiddete başvurduğu yönündeki kabul görmez hata, toplumdaki bireylere aktarılan bu temsil biçimi yanlış bir algının oluşmasına sebep vermektedir (Karayel,2019, s. 7-8). Haber içeriklerinin belirli bir mesajı aktararak, ilettiği mesajda verilmek istenen gerçekliği ve okuyucular tarafından mesajın anlamlandırılmasında önemli rolü bulunmaktadır. Haber dili ile aktarılan bu inşa ve içeriği anlamlandırma neticesinde toplumsal cinsiyet, güç ve iktidar gibi kavramlardan ayrı değildir (Adak, 2017, s.18).

Kadına şiddet konulu haberlerin, haber olarak sunumu 1980 yıllarını kapsamakta ve bu tarihten itibaren Türkiye basınında yer verilerek 1990 yılları ve sonrasında ise artarak devam etmiştir. Yazılı medyanın kadına şiddet konulu haberleri incelendiğinde haberlerde kadının sorunlu bir kişiliği olduğu aktarılmış ve kendi hayatı üzerindeki söz yetkisi aleni bir şekilde göz ardı edilmiştir (Dursun, 2008'den aktaran Ceyhan, 2014, s.29). Kadına yönelik şiddette akla ilk gelen şiddet türü fiziksel şiddettir. Bilindiği üzere yazılı ve görsel medyada yer alan haberler daha çok fiziksel şiddet içerdiğinden insanların aklında kadını dövme, yaralama ve öldürme gibi eylemler şiddetin göstergesini oluşturmaktadır (Akgül ve Uğurlu, 2021, s. 132). Geçmiş uzun yıllara dayanan kadına yönelik şiddet olaylarının basında yer alan haber sayısı günden güne artarak devam etmektedir. Bugün kadına şiddet temelli yer alan haberlere bakıldığında, şiddet mağduru kadınların kendi hayatlarında söz haklarının olmadığı ve özel hayatın mahremiyeti şimdiye kadar en çok zarar gören ilke olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun bir sonucu olarak yazılı basında ele alınış biçimiyle de mağdur bırakılan kadınlar toplum tarafından dışlanan küçük görülen, olayın haklı tarafıysa haksız duruma düşürülen kişiler olarak yansıtılmakta, bu da gelişimini tamamlayamamış toplumların yönlendirilmeye açık olduklarını, sorgulayan bir bilinçten ne kadar uzakta olduklarını göstermektedir. Şiddette başvuru arasında sadece eş değil, erkek arkadaş tarafından da şiddet baş göstermekte ve buna maruz kalan kadınların sayısı da fazladır. Sevgili tarafından gelen şiddet ise daha çok ayrılığı kendine saygısızlık olarak gören, sevgi eksikliğinden kaynaklı istememe durumları ve buna benzer neden ve nedenlerden ötürü şiddetin birçok türüne kadınlar maruz kalmaktadır (Köseoğlu,2018, s. 81).

Yazılı basın kadına şiddet olaylarında sorunlu bir vaziyet içerisindedir. Bunun sebebi ise kadın şiddet haberlerinin gazetede sunuluşuna üçüncü sayfada verildiği, şiddetin aile içinde oluşu adli bir olay ve önemi anlaşılacak nitelikte yer verildiği görülmektedir (Baran vd.2017, s. 111). Kadınların gördüğü şiddet eylemini basın, adli bir vaka olarak yansıtarak bunun bir kaza sonucu olabileceği gibi durumları okuyucuya yansıtarken şiddete başvuranın yaptığı bu yıkıcı eylemi istenmeden yapılmış bir davranış olarak göstermektedir. Yazılı medyanın örgütsel yapısında genel yayın yönetmeni, haber müdürü ve çalışanların kadın sayılarındaki sayısal olarak azlığı haber dilinde cinsiyetçi söylemlerin oluşmasında bir diğer neden olmaktadır (Durur ve Kaymak,2018, s.49). Yazılı basın, kadın ve erkek

arasındaki eşitsizliği kendi yapılarında var ederek bu algıyı toplumun tümüne aktarmaktadır. Haberlerin çoğunda kadınlara şiddet uygulayanın yaptığı işe yani mesleğine yer verilmediği görülmektedir. Yer verilen meslek grupları ise kasiyer, gece görevlisi gibi mesleklerdir. Bu mesleklerin daha çok ilkokul ya da ortaokul mezunu olanların icra ettiği düşünülmekte, bu bağlamda şiddete başvuran kişi ve kişilerin eğitim seviyelerinin düşük olduğu görülmektedir (Baran vd. 2017, s.117). Toplumda şiddete maruz kalan kadınlar, başta şiddeti kabul etmezler ve bunun sonucunda kendilerini kontrol edemez hâle gelirler. Şiddetin sadece bir kere olabileceğini ve tekrar karşılaşmayacaklarını düşünürler (Aytaç vd. 2016, s. 283). Kalıplaşmış değer yargılarını değiştirmek çok uzun bir süreç ister. Yazılı ve görsel basın, bu değer yargılarını değiştirerek insanların zihniyetlerine yönelik doğru bir bilgilendirme yaparak ve bunu tüm insanlığın yararını gözeterek okuyucuya aktarmalı; toplumda doğru bulunmayacak her türlü eyleme karşı bilgilendirici ve aynı zamanda bilinçlendirici bir tutum içinde olmalıdır. Medya, sahip olduğu bilgilendirici yönünü etik dışı kullanarak topluma yönelik görevi olan sorumluluk bilincinden uzaklaşmaktadır. Çağımızda medyadan gelen her iletinin çoğunlukla sorgulanmadan doğrudan alınışı; ciddi bir enformasyon hatasına neden olmakta ve bunun sonucunda alınan bilginin bir zihniyete aynı zamanda davranış kalıbına dönüşerek toplumdaki bireylerin şiddeti normal bir eylem olarak görmesine neden olmaktadır.

Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkisi

Şiddet eylemine şahit olmak veya bu eyleme maruz kalmak her insana negatif anlamda zarar veren bir durumdur. Bilhassa aile içi şiddete tanık olan çocukların kişilik gelişimini olumsuz etkilemektedir. Çocuk, hayatı boyunca şiddetin olumsuz sonuçları ile mücadele etmek zorunda kalmaktadır (Dursun, 2018, s.7). Emine Bulut'un kızının gözleri önünde yaşanan cinayeti ve bunun gibi daha birçok şiddetin ölümle sonlanan insanlık dışı durumunda baş tanığı çocuklar olmaktadır. Ekonomik gücü bulunmayan kadınların, kendilerine bağımlı olacağını bilen erkekler bu durumu kendi lehine kullanmakta, şayet çocuk da var ise ona göre kadın hem çocuğa hem de kendine bakma yükümlülüğünü yerine getiremeyeceğini bu bağımlılığın süreceğini düşünmektedir. Kadının evden gitmesi sonucunda da çocuklarından mahrum kalacağı korkusu ile karşı karşıya bırakılmaktadır (Polat, 2017, s.315). Şiddetin bir başka boyutunu gösteren bu durumdan anlaşılacağı üzere şiddetten sadece kadını değil çocuğu da etkilediği anlaşılmaktadır. Ailede yaşanan bu durum çocuğun iç dünyasını ve sosyal hayatının da olumsuz bir şekilde gitmesine neden olabilmektedir.

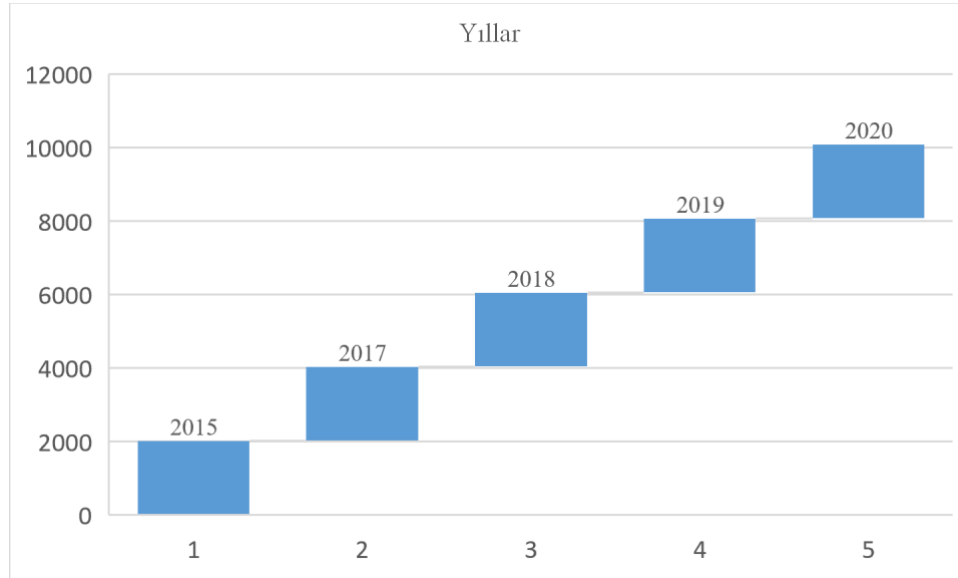
YÖNTEM

Çalışmaya uygunluğu açısından içerik analizi tercih edilmiştir. Nitel bir yaklaşımın benimsendiği makalede veriler, doküman incelemesi yoluyla elde edilmiş ve bu veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun

anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.189-242). İçerik analizi sosyal bilimler alanında kullanımı fazla olan bir yöntem türüdür. Esas olarak, kişilerin hayatlarında önem verilen bir süreci ifade eden iletişimin ölçümlenmesi amaçlanmaktadır. İçerik analizinde araştırmacı, toplum, iletişimin kanıtı olan mesajları, düzenli ve nesnel bir gözle incelemeye alır ve spesifik niteliklerini ifade ederek iletişimin kaynağına veya iletişimin öteki boyutuna bağlı tahminlerde bulunur (Hepkul, 2002, s. 2). Bu sebeple Dergipark, veri tabanı araştırma makalesi ve arama alanı başlık seçilerek, yayınlanma tarihi de son 10 yıl içerisinde yer alan çalışmalardan 3.139 eşleşen bulunmuş ve bunların arasından çalışma ile ilgili 240 sonuç listelenmiştir. Ulusal Tez Merkezi de 2015 ve 2020 yılları arasında taranarak, yazılı basında kadına şiddeti ele alan 1 tane çalışmaya ulaşılmış ve aramayı kadına şiddet sınırlamasıyla 2015 yılı ve 2020 yılında yayımlanan araştırmalarda bu çalışmanın kapsamına girmiştir. Kadına şiddet, yazılı basının dışında birçok alanda araştırılıp incelenen bir konudur. Bu tarama neticesinde 2015 ve 2020 yılları arası araştırma makaleleri ve yüksek lisans tezlerinde yer alan yazılı basında kadına şiddet çalışmaları analiz edilmiştir.

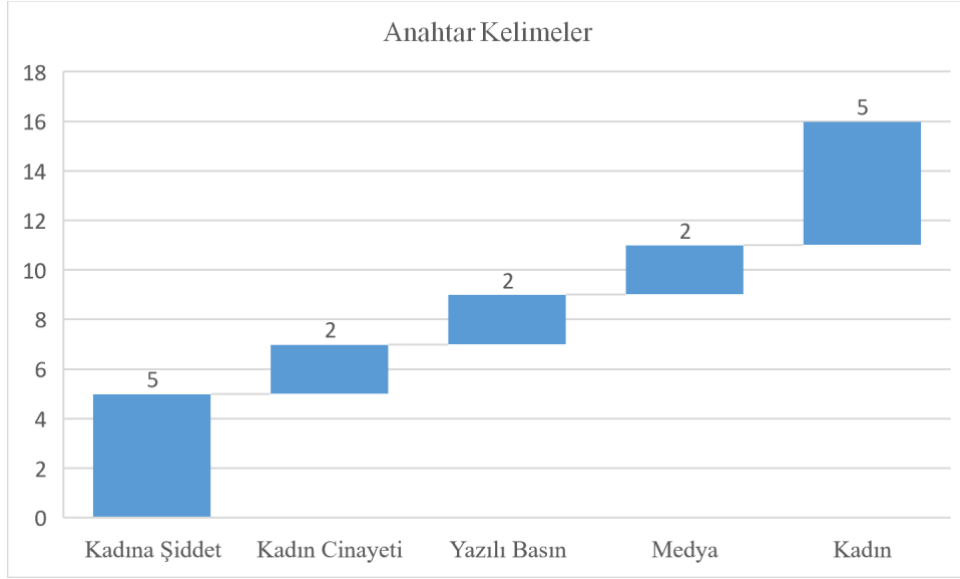
BULGULAR

Yazılı basında kadına şiddet konulu 11 çalışmadan 8’i araştırma makalesi ve yüksek lisans tezi olup bu çalışmalar analiz edilip değerlendirilmiştir. Yıl, Anahtar Kelimeler, Makale/Tez ve Yöntemleri tablo hâline getirilerek sayısal verilere dökülmüştür.

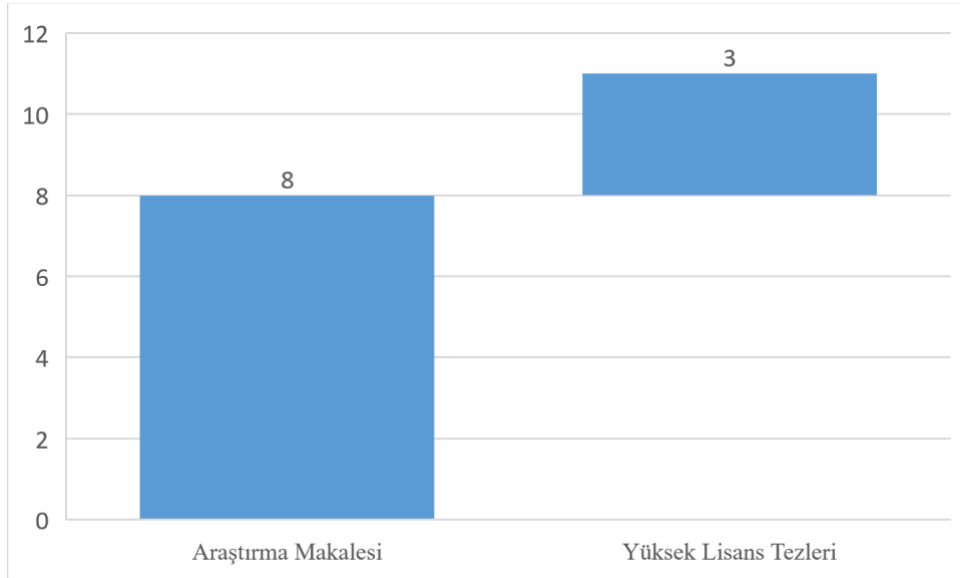
Grafik 1: Yıllara Göre Makale ve Tezler

2015 yılı en düşük seviyeyi oluştururken 2020 yılı ise en fazla çalışmanın yapıldığını göstermektedir. Bu da demek oluyor ki yazılı basında kadına şiddet çalışmaları 2015 ve 2020 yılları arasında artış göstererek önem verilen bir alan hâline gelmiştir.

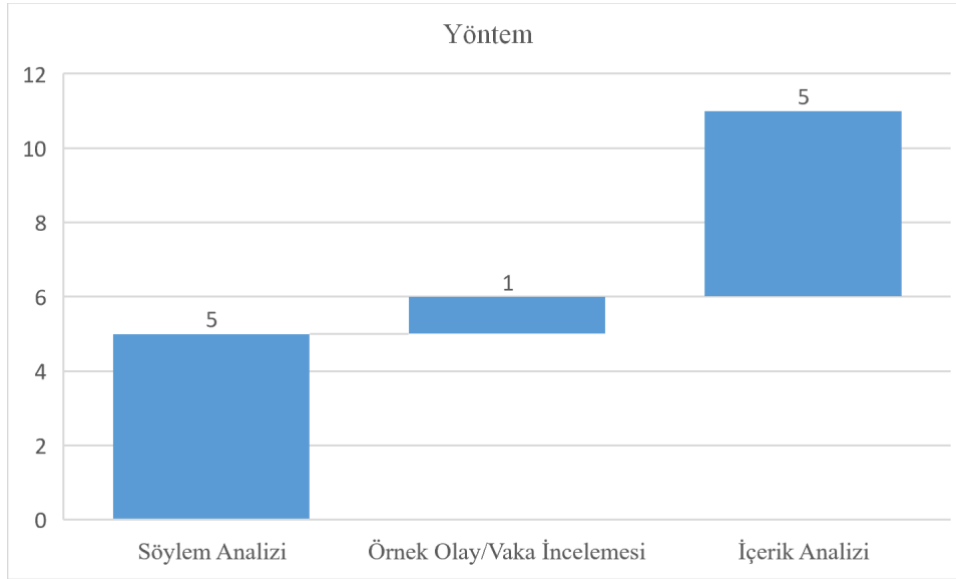
Grafik 2: Araştırma Makaleleri ve Yüksek Lisans Tezlerinin Anahtar Kelime Dağılımı

İncelenen makale ve yüksek lisans tezlerinde en fazla yer verilen anahtar kelimeler, kadına şiddet ve kadın kelimeleri olurken kadın cinayetleri, yazılı basın ve medya kavramlarına daha az yer verildiği görülmüştür.

Grafik 3: Makale ve Tez Dağılımı

Yazılı basında kadına şiddet konulu çalışmalarda araştırma makalesi en fazla iken en az alanı da yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır.

Grafik 4: Tez ve Makalelerin Yöntem Dağılımı

Yazılı basında kadına şiddet çalışmalarında en fazla kullanılan yöntem, söylem analizi ve içerik analizi olurken bir çalışma örnek olay incelemesine yer vermiştir.

İncelenen araştırma makaleleri ve yüksek lisans tezleri sırasıyla aktarılmıştır.

İktidar ve Medyatik Şiddet: Özgecan Aslan ve Şefika Etik Cinayetleri Analizi. Memet Arslan (2017).

Analiz Yöntemi: Eleştirel Söylem Çözümlemesi

Yayın Organları: 7 Ekim 2011 tarihinde Habertürk gazetesinde yer alan Şefika Etik ve 15 Şubat 2015 tarihinde Akşam gazetesinde yer alan Özgecan Aslan Cinayeti haberi ele alınmıştır.

Sonuç: Kadın şiddetine yönelik yazılı basında haber başlıkları, spot ve metinlerde etik kuralların ihlal edildiğine rastlanmıştır. Medyada yer verilen bu cinayet haberleri, toplumda var olan cinsiyet eşitsizliğini artırarak toplum gözünde normalmiş algısına neden olarak meşrulaştırıldığı görülmüştür. Haber metninde seçilen başlık ve sözcükler, medya sahibinin ataerkil zihniyetini ve iktidar fikrini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bir diğer dikkat çeken unsur ise bazı haberleri hazırlayanların kadın olmalarıdır. Medyanın sahip olduğu patriarkal zihniyetine uyulduğunu gösteren bu tavır, kadına şiddette sesi çıkması beklenen bir başka kadının bu şekilde davranışı ilk bilinçlenmenin “kadınlara” yapılması gerektiği sonucuna götürmektedir.

Kadın Cinayetlerinin Haber Söylemi: Münevver Karabulut ve Özgecan Aslan Haberleri Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme. Fatma Gürses (2017).

Analiz Yöntemi: Söylem Analizi

Yayın Organları: Cumhuriyet, Zaman ve Milliyet Gazeteleri.

Sonuç: Yazılı basında kadına şiddet içeren haberlerin insanları şiddet eylemine iten sözcük ve söylem kullanıldığı görülmüş ve Münevver Karabulut ve Özgecan Aslan cinayetlerinde ortak olarak “vahşet ve dehşet” kelimelerine yer verilmiştir. Kadına şiddet haberlerinin ticari bir nesne olarak sunulduğu ve cinsiyetçi söylem içeren ifadelere rastlanmıştır. Haber içerikleri, kadına yönelik şiddeti toplum gözünde sıradan bir olay hâline getirerek ataerkil zihniyetin devamlılığını sağlamış olmaktadır. Her iki haberde de mağdur olan kadınların anneleri, kızlarına duydukları hasreti, suçluların bulunup gereken cezayı almaları gibi ifadelere basında sınırlı sayıda yer verilmiş; mağdur yakınları olan kadınların haberlerde görünürlüğü yok denilecek kadar az olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kadın Cinayetlerinde Şiddeti Sergilemek: Şefika Etik Vakası Üzerine Bir İnceleme. Yurdagül Bezirgân Arar (2017).

Analiz Yöntemi: Örnek Olay/Vaka İncelemesi

Yayın Organları: Habertürk Gazetesi

Sonuç: Habertürk gazetesinden yola çıkılarak incelenen Şefika Etik cinayeti, toplumda istenen düşüncenin tersine bir etkiye neden olmuştur. Şefika Etik vakasını medya nesneleştirerek maktul ve mağdur ifadelerinin kullanıldığı bir kadın olarak hafızalarda yer edinmesine neden olmuştur. Habertürk gazetesinde Şefika Etik 'in cinayet fotoğrafının yayımlanması, toplumun dikkatini çekmek veya şiddet eylemini engellemek gibi bir görev görmemiştir. Haberin yapıldığı daha sonraki günler boyunca da kadınlara yönelik cinayet haberleri okur kitesine iletiildiği ve Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun 2016 yılı raporunda kadın cinayetlerinin bir önceki yıla göre arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu da şunu göstermektedir ki topluma yön veren önemli kurum ve yapıların içinde medyanın gücü inkâr edilemez bir gerçektir. Kadına şiddet konusu sadece medya aracılığıyla son bulacak bir konu olmaktan ziyade, toplumda yaşayan her bir ferdin üzerine düşeni yapması ve en yıldırcı yasaların uygulanmasını gerektirmektedir.

Medyanın Cinsiyetçi Söyleminde Anomik ve Dikotomik Unsurlar: Ayşegül Terzi Örneği. Mustafa Yağbasan ve Merve Barut (2018).

Analiz Yöntemi: İçerik Analizi

Yayın Organları: 16–22 Eylül 2016 tarihleri aralığı ile farklı yayın politikalarına ve ideolojilere sahip 3 gazete (Sabah, Milliyet, Cumhuriyet) ve 3 internet sitesi (Bianet, Mynet, Yeni Akit) ele alınmış fakat bu çalışmanın içeriğine uymadığı için internet siteleri inceleme dışı bırakılmıştır.

Sonuç: Ayşegül Terzi olayında hem gazeteler hem de internet siteleri farklı zihniyetlere sahip olmalarına rağmen, kadına şiddet haberini aktarmada herhangi bir tutum değişikliği içerisinde olmamıştır. Bunun nedeninin zaman aralığının az olması ve hem gazete hem de internet sitelerindeki 30 haberden 21'inin Ayşegül Terzi haberi olduğu gerçeğidir. Bu bağlamda, kadına yönelik şiddet

içerikli haberlerde kadının temsil edilme şeklinde ve konumlandırılmasında herhangi bir farklılık görülmemiş ve kadına şiddet haberlerine bakış açıları aynı doğrultuda olmuştur.

Cinsiyet Ayrımcılığı Bağlamında Yazılı Basında Haber Seçimlerinin İncelenmesi. Nur Esra Atmaca (2019).

Analiz Yöntemi: İçerik Analizi

Yayın Organları: 26-31 Ekim 2018 tarihleri arasında, Sabah, Hürriyet, Sözcü, Posta, Türkiye ve Yeni Şafak gazeteleri.

Sonuç: Çalışmada gazetelerin içeriklerinde yer alan kadınların başarılarına dair ve kadına yönelik şiddet haberleri nicel ve nitel bulgular tablo halinde verilip karşılaştırılmıştır. Bunun sonucunda, kadınların başarılarına dair 56 ve kadına yönelik şiddette 39 haber yayımlanmıştır. Bu veriler sonucunda, kadınların başarılarının, kadına yönelik şiddet içerikli haberlerden daha çok gündeme geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet ve Türkiye’de Yazılı Basına Yansıması. Fikret Yazıcı ve Yıldız Değer Şahbaz (2020).

Analiz Yöntemi: İçerik Analizi

Yayın Organları: 8 Mart Dünya Kadınlar Günü nedeniyle, 7, 8 ve 9 Mart 2019 tarihleri arasında tirajı en yüksek Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazeteleri tercih edilmiştir.

Sonuç: 8 Mart Dünya Kadınlar Günü öncesi ve sonrası günlerde toplam 14 haberde kadına yönelik şiddet içeren haberler yapılmıştır. Kadına yönelik şiddet haberlerinin analizi sonucunda, 13 haber fiziksel ve 1 haber de cinsel şiddet olarak karşımıza çıkmıştır. Şiddet türlerinin geneli fiziksel şiddet olarak yer almaktadır. Yaşanan bu insan dışı eylemde mağdur olan kişinin kadın olmasına rağmen tam aksine erkek mağdurmuşçasına yansıtılmıştır. Bu bağlamda, kadına şiddet eyleminin ifade ediliş biçiminde eril dil kullanılmıştır.

KKTC’de Yaşanan Kadın Cinayetlerinin Basındaki Yansımaları: Ana Akım ve Alternatif Gazete Karşılaştırması. Barış Ceylanlı ve İzlem Kanlı (2020).

Analiz Yöntemi: İçerik Analizi

Yayın Organları: KKTC’deki ana akım ve alternatif medya arasından seçilen Kıbrıs ve Afrika gazetelerinin 2014 ve 2018 yılları arasında yaşanan kadın cinayetlerini nasıl yansıttığı incelenmiştir.

Sonuç: Kıbrıs ve Afrika gazetelerinin kadınları aşağılayıcı ifadeler ve kadını ikincil konuma iten bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Haberlerde kadın bedeninin kullanılmış olması açıkça ifade edilmese bile ataerkil yapıya işaret ettiği bir gerçektir. Sonuç olarak, kadın cinayet haberlerinde her iki gazetede kullanılan dil ve fotoğraflarda toplumda eşitlik kavramından uzak olduğu açıkça gösterilmiştir.

Kadına Yönelik Şiddet Olgusunun Haberlerde Sunumu: Emine Bulut Örneği. Fatma Nisan ve Işık Tuncel (2020).

Analiz Yöntemi: Nitel İçerik Çözümlemesi

Yayın Organları: Ulusal basından 25 gazetenin 24-28 Ağustos tarihleri arasında konu ile ilgili birinci sayfa analiz edilmiştir.

Sonuç: İncelenen 25 gazetenin Emine Bulut cinayetini “vahşet ve dehşet”, “cani, katil ve canavar” sözleriyle ifade ettiği tespit edilmiştir. Gazeteler, Türkiye’de kadın cinayetlerine toplumun dikkatini çekmek için anne ve kızın arasında geçen diyalogları şiddete maruz kalan bütün kadınlar adına vurgulamışlardır. Analiz edilen gazetelerin çoğu, cinayeti görsel olarak ve ifade ediliş tarzıyla devamlı gündemde tutmuştur. Diğer gazeteler arasından sadece Aydınlık gazetesi, cinayete ilgili görüntülere yer vermeyerek aynı zamanda bu davranışın sosyal medya kullanıcılarından ve tüm basın yayın organlarından da bu tavır içerisinde olmalarını talep etmiştir. Bu durum, gazetecilik mesleğinin etikle ilgili kısmıdır. Çünkü basın, toplumdaki kişilere zarar verecek içeriklerden kaçınmalı ve kadına şiddetin son bulması için üzerine düşen görevleri bilinçli bir şekilde yerine getirmelidir.

Kadına Şiddet Olaylarının Medyaya Yansımaları: Milliyet, Zaman ve Akit Gazetelerinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Ayça Mutlu (2015).

Analiz Yöntemi: Söylem Analizi

Yayın Organları: 1 Eylül 2012 tarihinden itibaren 3 aylık dönemde Milliyet, Zaman ve Yeni Akit gazeteleri incelenmiştir.

Sonuç: İncelenen çalışmada kadına şiddet ile ilgili haberlerin genellikle gazetelerin üçüncü ve dördüncü sayfalarında yer aldığı görülmüştür. Milliyet gazetesinin 71 haberinden yalnızca 6’sı kadına şiddet haberine ilk sayfada yer vermiştir. Yazılı basında kadına şiddet içerikli haberlerin, gazetelerin üçüncü ve dördüncü sayfalarında yer alması da medyanın kadına şiddeti normal, alışılga gelen bir olayı aktarırcasına ele aldığı görülmektedir. Böylesi bir yaklaşım içinde olan basının kadına şiddete verdiği önem açısından yetersizliğini kanıtlar niteliktedir.

Toplumsal Cinsiyet ve Medya İlişkisi: Yazılı Basında Kadına Şiddet ve Kadın Cinayetleri Haberleri Üzerine Bir Analiz (Yüksek Lisans Tezi). Fatma Avcı (2018).

Analiz Yöntemi: Eleştirel Söylem Çözümlemesi

Yayın Organları: Cumhuriyet, Akit ve Hürriyet gazetelerinin 14 Şubat 2015- 14 Mart 2015 tarihlerindeki ilgili haber metinlerini kapsamaktadır.

Sonuç: Çalışmada Cumhuriyet, Hürriyet ve Akit gazetelerinin Özgecan Aslan ve kadınlara yönelik şiddet içerikli haberleri medyanın sahip olduğu düşünce yapısına uygun bir şekilde aktardığı sonucuna

varılmıştır. Ataerkil zihniyet neticesinde kadına şiddet haberlerinin toplumda şiddet eylemini sıradanlaştıran ve cinsiyetçi ifadeler içeren bir dilin hâkim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen üç gazetede yazılı basının patriarkal zihniyete son vermek yerine bu zihniyeti yeniden ürettiğini kanıtlamaktadır.

İletişimsel Boyutta Kadına Şiddetin Medyada Yansıması (Yüksek Lisans Tezi). Fatma Seda Cihan (2020).

Analiz Yöntemi: Söylem Analizi

Yayın Organları: Yeni Şafak, Birgün, Cumhuriyet ve Hürriyet gazetelerinin 14 Şubat 2015- 27 Şubat 2015 arası Özgecan Aslan Cinayeti ile ilgili yer alan otuz haber incelemeye alınmıştır.

Sonuç: İncelenen Özgecan Aslan cinayetinde gazetelerin haberi ifade etme tarzlarında ideolojilerden beslenerek oluşturulduğu görülmüştür. Birgün, Cumhuriyet, Hürriyet ve Yeni Şafak gazeteleri aynı olayı farklı bir bakış açısı içerisinde habere aktarmıştır. Yeni Şafak gazetesi, Özgecan cinayetini din ve ahlak çizgisinde ele alırken, Birgün gazetesi ise kadın cinayetleri meselesine ve iktidarın kadınlara yönelik siyaseti doğrultusunda söylemlerine yer verdiği gözlenmiştir. Özgecan Aslan cinayetinde basının görevinin yalnızca olayı yansıtmak olmadığı, çok daha anlam içerdiğinin farkına varılmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Şiddet kavramı adı itibarıyla yıkıcı ve zarar veren bir eylem olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Günümüzde hâlâ kadına şiddet ise bu noktada önem arz eden konular arasında yerini almaktadır. Doküman inceleme sonucunda konu ile ilgili 8 araştırma makalesi ve 3'ü de yüksek lisans tezi olmak üzere toplamda 11 çalışma içerik analiziyle çözümlenmiştir. Bu inceleme sonucunda, çalışmaların genelinde kadına şiddet konusunu bir insanlık, toplumsal bir mesele olarak ele almaktan çok, yazılı basının şiddeti engellemek yerine, özendirdiği, ataerkil düşüncenin devamına neden olduğu görülmüştür. Özgecan Aslan ve Şefika Etik en çok çalışılan kadın cinayetlerinden ikisidir. Bunun nedeni ise medyanın bu iki kadın cinayetinde, çarpıcı başlık kullanımı ve sürekli gündemde tutma çabası, kamuoyunun dikkatini çekerek kadına şiddet konusunda toplumun ne yönde düşünmesi gerektiği üzerine algı yaratmaya çalışıldığı elde edilen bulgulardan olmuştur. Özellikle Şefika Etik 'in cinayet fotoğrafına yer verilmesi meslek ahlakının yanında, insan haklarına zarar veren bir durumdur. Yazılı basının her birinin taşıdığı ideoloji ve iktidar ilişkisine göre kadın şiddetine yaklaşımları farklı olmaktadır. Tez ve makale çalışmalarının bu konuda azlığı neticesinde, yeteri kadar yazılı basında kadına şiddet konusuna önem verilmediği sonucuna varılmıştır. Medyanın toplumu etkileme gücü göz ardı edildiği düşünülmekte ve kadına şiddetin insanlık onuruna yakışmayacak bir şekilde aktarılmasının yanlış olduğunu göstermek için literatürün bu tarz çalışmalara ihtiyacı olduğu gerçeği bilinmelidir. Yapılan bir çalışmada yazılı basında kadına şiddet ve kadınların başarısının karşılaştırılmasına yer verilmiş ve bu çalışmada kadın şiddetinin önüne geçen kadınların başarı

haberleri olmuştur. Bu bağlamda, kadınların şiddet içerikli haberlerinin yanında yazılı basında başarılı oluşları ile de gündeme gelmeleri dikkat çeken bir durum olmuştur. Kadına şiddette en çok fiziksel şiddet, ardından cinsel şiddetin uygulandığı ve kadına şiddet haberlerine genellikle gazetelerin üçüncü ve dördüncü sayfalarında yer verilmiştir. Şiddetin en yaygını ve toplumsal bir sorun teşkil eden kadına yönelik şiddet; yazılı basının önem vermediği, sorunun büyüklüğünü de görmezden geldiği gerçeği ile karşı karşıya kalınmaktadır. Emine Bulut cinayetinde ulusal basın, toplumun ilgisini ve şiddetin korkutucu yüzünü anne ve kızı arasında karşılıklı konuşmalarına yer vererek yansıtmıştır. Kamuoyunun şiddete karşı sessiz kalmayarak mücadele ettiği ve basının bunu üzerine düşen görev bilinci ile yapmış olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Geçmişte ve bugünde medya neyi nasıl düşünmemiz, nasıl davranmamız gerektiğini kamuoyuna sunarak bu önüne geçilemez güçle varlığını sürdürmektedir. Şiddetin hiçbir türünün özendirici olmaması gerekirken ticari kaygı ve politik ilişkiler; bu toplumsal sorunun oluşmasına vesile olarak, toplumda ahlak ve vicdan kavramlarından yoksun bireylerin önünü açarak şiddeti meşru kılmıştır. Yazılı basının haberde kullandığı dil açısından da sorun teşkil eden bir anlatıma sahip olduğu görülmüş ve haberin başlığında kullanılan kelimelerin şiddet ya da cinayetle sonuçlanan bir olayın cinsiyetçi kalıplar doğrultusunda oluşturularak suçluyu haklı gösteren bir davranış ile habere yansıdığı görülmüştür. Bu da medyanın ana ilkesi olan tarafsızlık kavramına riayet etmediğini göstermektedir.

Kadına şiddet dünü, yarını ve bugünüyle tartışılan, öneriler getirilen ve bunlara rağmen artarak devam eden, yaşama hakkı, bireyin hür iradesi ve özgürlüğü, güvenliği gibi daha birçok maddenin hâlâ kıymetinin olmadığı her geçen gün görülmektedir. Bu soruna dur demesi gereken kurumların ve medyanın iş birliğiyle hareket ederek şiddet kavramının çözümü için yapılacak uygulama ve daha çok bilgilendirme ile yıldırıcı yasalar çıkarılmalıdır. Şiddetin her türüsü ağır sonuç içeren ve toplumun geri kalmışlığını hatırlatan önemli bir olgudur. Kişi ve kişiler, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirdiğinde bu problemin ortadan kalkacağı kanaatindeyim.

Kaynakça

- Adak, N. (2017). Medyada namus adına işlenen cinayetler: erkek kurbanlar üzerine bir çalışma, *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 7(2), 15-25. Erişim adresi: http://proje.akdeniz.edu.tr/mcri/mjh/7-2/MJH_2-N_ADAK.pdf
- Akgül, A., Uğurlu, Ö. (2021). Kadına Yönelik Şiddetin, Şiddete Uygulayan ve Mekân Bağlamında İncelenmesi: Katledilmiş Kadınlar Örneği, *Planlama Dergisi*, 31(1), 128-140. doi: 10.14744/planlama.2020.50490
- Akkaş, İ., Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet, *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nevsosbilen/issue/19741/211291>
- Avcı, F., Güdekli, A. (2018). Toplumsal cinsiyet ve medya ilişkisi: yazılı basında kadına şiddet ve kadın cinayetleri haberleri üzerine analiz, *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 4(2), 475-506. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intjcss/issue/41864/497218>
- Avcı, F. (2018). *Toplumsal cinsiyet ve medya ilişkisi: yazılı basında kadına şiddet ve kadın cinayetleri haberleri üzerine analiz* (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>).
- Ayan, S. (2006). Şiddet ve fanatizm, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 191-209. Erişim adresi: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1338.pdf>
- Aytaç, S., Eteman, F., Aydın, G., Reçber, B., Sezen, H. (2016). Kadına yönelik şiddetin dünü, bugünü, yarını: kestirim tabanlı bir araştırma, *Sosyolojik Çalışmalar Dergisi*, 54, 275-297. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/267920>
- Baran, A., Sarıtaş, C., Kütük, B. (2017). Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin içerik ve sunum açısından analizi: beyazgazete.com örneği, *Sosyoloji Konferansları*, 55, 107-132. doi:10.18368/iusoskon.328252
- Ceyhan, S. (2014). *Yazılı medyada kadına yönelik şiddet haberlerinde kullanılan dilin ve görsellerin incelenmesi* (Uzmanlık Tezi). Erişim adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/media/2517/sametceyhan.pdf>
- Dursun, Ç. (2008). *Kadına yönelik aile içi şiddet ve haber medyası: alternatif bir habercilik*. Ankara: KSGM Yayınları (aktaran Ceyhan, S. (2014). *Yazılı medyada kadına yönelik şiddet haberlerinde kullanılan dilin ve görsellerin incelenmesi* (Uzmanlık Tezi). Erişim adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/media/2517/sametceyhan.pdf>

- Dursun, E. (2018). *Çocukluk çağında aile içerisinde şiddete maruz kalmış bireylerde özgüven ve öfke kontrol durumlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişildi (Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>).
- Durur, E., Kaymak, A. (2018). Sivas yerel basımında kadın kimliğinin temsili, *Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 2, 43-66. Erişim adresi: https://sbedergi.com/?mod=makale_tr_ozet&makale_id=692
- Genç, H., Aydemir, D. (2018). Yazılı basında çıkan kadın cinayeti haberleri üzerine söylem çözümlemesi: Türkiye-Amerika örneği, *Journal of Human Sciences*, 15(2), 665-682. doi:10.14687/jhs.v15i2.5276
- Gökulu, G., Hosta, N. (2013). Basında kadına yönelik şiddet haberlerinin analizi: hürriyet, sabah ve posta gazeteleri örneği (2005-2008)”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 1829-1850. doi:10.9761/jasss_717
- Hepkul, A. (2002). Bir sosyal bilim araştırma yöntemi olarak içerik Analizi, *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 1-12. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aniad/issue/48381/612689>
- Karayel, H. (2019). Kadına yönelik şiddet. Erişim adresi: https://insamer.com/rsm/icerik/dosya/dosya_1996.pdf
- Köseoğlu, M. (2018). Kadına yönelik şiddet sorununun sosyalleşme süreci ve toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde değerlendirilmesi, *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Dergisi*, 19(42), 77-96. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobbiad/issue/39183/434703>
- Öztunç, M., Büyükbaykal, A. (2018). Sakarya yerel basımında çıkan kadına yönelik şiddet haberlerinin farklı boyutlardan incelenmesi, *Turkish Studies Social Sciences*, 13(26), 971-984. doi: 10.7827/TurkishStudies.14346
- Polat, O. (2016). Şiddet, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/27591/290653>
- Polat, O. (2017). *Şiddet*. Ankara: Seçkin Yayıncılık. Erişim adresi: <https://www.turcademy.com/tr?g=3>
- Yazıcı, F., Şahbaz, Y. (2020). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadına yönelik şiddet ve Türkiye’de yazılı basına yansımaları, *Intermedia International E-journal*, 7(12), 129-149. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/intermedia/issue/55160/737668>
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık. Erişim adresi: <https://www.turcademy.com/tr?g=3>

Yılmaz, M., Zoğal, Y. (2015). Kadının iş gücüne katılımının tarihsel gelişimi ve kadın istihdamını etkileyen faktörler: Türkiye ve Avrupa örneği, *Uluslararası Ekonomi Konferansı*, 4-22. Erişim adresi: https://torino2015.econworld.org/assets/zogal_yilmaz.pdf